

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

בע"ה

פרשת אברהם והמלאכים

הרב אמנון בזק (amnonbazak@gmail.com)

1. חזקוני בראשית פרק יח פסוק א:

א"ר חמא בר חנינא יום שלישי למילתו היה ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בו. וכן משמע, שלא מצינו בשום מקום לשון וירא דלא כתיב בתריה אמירה או דבור והכא לא כתיב, ומפני מה נתראה אם לא לבקרו?

2. רשב"ם בראשית פרק יח:

(א) וירא אליו י"י - היאך? שבאו אליו שלשה אנשים שהיו מלאכים. שבהרבה מקומות כשנראה המלאך קורוהו בלשון שכינה כדכתיב 'כי שמי בקרבנו' (שמות כ"ג, כא), שלוחו כמותו. וכן 'וירא אליו מלאך י"י בלבת אש מתוך הסנה' (שמות ג', ב), וכתוב שם 'וירא י"י כי סר לראות' (שם, ד):

(יג) ויאמר י"י - המלאך. גדול שבהם:

(טז) ויקמו משם האנשים - שנים מהם הלכו לסדום כדכתיב 'ויבאו שני המלאכים סדומה' (י"ט, א), וגדול שבהם היה מדבר עם אברהם. וזהו שכתוב בו 'וי"י אמר המכסה אני' וגו' (יז), [וכן] 'ואברהם עודנו עומד לפני י"י' (כב). שני פסוקים אלו מדברים [ב]שלישי:

3.

בראשית י"ח	בראשית י"ז
(א) וירא אליו ה' באלני ממרא והוא ישב פתח האהל כחם היום: (ב) וישא עיניו וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וירא וירץ לקראתם מפתח האהל וישתחו ארצה: (ג) ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר מעל עבדך: (ד) יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ: (ה) ואקחה פת לחם וסעדו לבכם אחר תעברו פי על פן עברתם על עבדכם ויאמרו פן תעשה כאשר דברת... ויתן לפניהם והוא עמד עליהם תחת העץ ויאכלו: (ט) ויאמרו אליו איך שרה אשתך ויאמר הנה באהל: (י) ויאמר שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך ושרה שמעת פתח האהל והוא אחריו: (יא) ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה ארץ פנשים: (יב) ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן: (יג) ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנת: (יד) היפלא מה' דבר למועד אשוב אליך כעת חיה ולשרה בן: (טו) ותכחש שרה לאמר לא צחקתי פי יראה ויאמר לא כי צחקת: (טז) ויקמו משם האנשים וישקפו על פני סדם ואברהם הלך עמם לשלחם: (יז) וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עשה...	(טו) ויאמר א-להים אל אברהם שרי אשתך לא תקרא את שמה שרי כי שרה שמה: (טז) וברכתני אתה וגם נתתי ממנה לך בן וברכתיה והיתה לגוים מלכי עמים ממנה יהיו: (יז) ויפל אברהם על פניו ויצחק ויאמר בלבו הלכנו מאה שנה יולד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד: (יח) ויאמר אברהם אל הא-להים לו ישמעאל יחיה לפניך: (יט) ויאמר א-להים אבל שרה אשתך ילדת לך בן וקראת את שמו יצחק והקמתני את בריתי אתו לברית עולם לזרעו אחריו: (כ) ולישמעאל שמעתיך הנה ברכתני אתו והפריתי אתו והרביתי אתו במאד מאד שנים עשר נשיאם יוליד ונתתיו לגוי גדול: (כא) ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת: (כב) ויכל לדבר אתו ויעל א-להים מעל אברהם:

4. בראשית פרק כא:

(א) וה' פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה' לשרה כאשר דבר: (ב) ותהר ותלד שרה לאברהם בן לזקניו למועד אשר דבר אתו אלהים: (ג) ויקרא אברהם את שם בנו הנוולד לו אשר ילדה לו שרה יצחק:

5. בכור שור בראשית פרק יח פסוק יז:

וה' אמר המכסה - היינו: וירא אליו ה' דקאמר לעיל.

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

6. אברבנאל בראשית פרק יח:

וירא אליו ה' באלוני ממרא וגומר. טעם המראה הזאת ותכליתה על דרך הפשט הוא להודיע לאברהם רשעת אנשי סדום וחסאתם והכליה המעותדת לבא עליהם ועל כל ערי הככר כדי שילמד אברהם סנגוריאה עליהם להיותו אב הנכרים חומל וחונן כל אדם.

7. רש"י בראשית פרשת וירא פרק יח פסוק כב:

ואברהם עודנו עומד לפני ה' - והלא לא הלך לעמוד לפניו אלא הקדוש ברוך הוא בא אצלו ואמר לו (פסוק כ) זעקת סדום ועמורה כי רבה, והיה לו לכתוב וה' עודנו עומד לפני אברהם, אלא תיקון סופרים הוא זה (אשר הפכוהו ז"ל לכתוב כן):

8. שמות פרק יח, יד-טז:

(יד) וַיֵּרָא חֲתָן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה לְעָם וַיֹּאמֶר מָה הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אַתָּה עֹשֶׂה לְעָם מִדּוּעַ אַתָּה יוֹשֵׁב לְבַדְּךָ וְכָל הָעָם נֹצֵב עֲלֶיךָ מִן בְּקָר עַד עֶרְב: (טו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַתְּנּוֹ... כִּי יִהְיֶה לָהֶם דְּבָר בָּא אֵלַי וְשִׁפְטֵתִי בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ וְהוֹדַעְתִּי אֶת חֻקֵי הָאֱ-לֹהִים וְאֵת תּוֹרֹתָיו:

9. יחזקאל פרק כא, ח:

וְאָמַרְתָּ לְאֲדָמַת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' הִנְנִי אֵלֶיךָ וְהוֹצֵאתִי חֲרָבִי מִתְּעֵרָה וְהִכְרַתִּי מִמֶּךָ צְדִיק וְרָשָׁע:

10. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קכז עמוד א:

אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אור חין מהקבלת פני שכינה, דכתיב ויאמר (ה') +מסורת הש"ס: [אדני] + אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'. אמר רבי אלעזר: בא וראה, שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם: מדת בשר ודם - אין קטן יכול לומר לגדול המתן עד שאבא אצלך, ואילו בהקדוש ברוך הוא כתיב ויאמר (ה') +מסורת הש"ס: [אדני] + אם נא מצאתי וגו'.